

Rätten att få åldras tillsammans

Riktlinjer om parboende i Heby kommun

Rätten att få åldras tillsammans

Att få åldras tillsammans är många pars önskemål, ett önskemål som inte alltid kunnat realiseras. Med den lagstiftningsförändring i Socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 november 2012 är kommunen numera skyldig att garantera sina medborgare denna möjlighet.

I Heby kommun erbjuds lägenheter för parboende vid Liljebackens vård- och omsorgsboende där tillgång till rymliga tvårumslägenheter med fullt utrustat kök finns.

Lagstiftning

Riksdagen beslöt den 19 september 2012 om ändring i socialtjänstlagen (SoL) SFS 2001:453 i enlighet med proposition 2011/12:147 Rätten att få åldras tillsammans. Ändringen innebär att en ny paragraf, 4 kap. 1b §, har införts i SoL från och med den 1 november 2012.

Lagförändringen innebär att det ingår i skälig levnadsnivå att kunna fortsätta att bo tillsammans med sin make/partner eller sambo även efter det att den ena får bistånd i form av vård- och omsorgsboende. En förutsättning att paret varaktigt har bott tillsammans.

Lagförändringen omfattar även de som redan bor på ett vård- och omsorgsboende om paret dessförinnan varaktigt bott tillsammans. I samband med ändringen i SoL har ändringar också genomförts i hälso- och sjukvårdslagen 18 §.

Definitioner

Här definieras vad som avses i dessa riktlinjer med olika begrepp;

- Äldre: en person över 65 år
- Medboende: den person som flyttar med till ett vård- och omsorgsboende utan att själv ha biståndsbeslut om boende.
- Make/sambo/partner: könsneutralt, avser man eller kvinna. En förutsättning enligt lagstiftningen är att paret stadigvarande ska ha sammanbott och haft ett gemensamt hushåll innan flytt till vård- och omsorgsboende.
- Kommunen: avser i dessa riktlinjer Heby kommun.

Ansökan och beslut

Den som ansöker om vård- och omsorgsboende kan i samband med detta också ansöka om att make/sambo/partner ska flytta med. Den som sedan tidigare har ett beslut om vård- och omsorgsboende kan också ansöka om detta. En förutsättning för att bevilja parboende är att paret är överens om detta. Under utredningen kommer biståndshandläggaren därför att utreda den sökandes vilja i frågan då det är den sökandes skäliga levnadsnivå som ska prövas.

Paret måste utöver att vara överens om att vilja bo tillsammans även fortsättningsvis också vara införstådda med vad det innebär att bo på ett vård- och omsorgsboende. Om endast den ena av makarna vill sammanbo finns inga förutsättningar för att bifalla en sådan begäran.

I biståndsbeslutet ska det framgå att hänsyn har tagits till bestämmelsen i 4 kap. 1b§ SoL om att det ingår i en skälig levnadsnivå att kunna fortsätta att bo tillsammans med sin make/partner/sambo. Det ska också framgå att beslutet kan komma att ändras om den biståndsberättigade inte längre har behov av vård- och omsorgsboende.

Även par som inte uppfyller kraven om varaktigt sammanboende kan i vissa fall ha rätt till parboende på vård- och omsorgsboende. Det är i dessa fall beredningen för äldre- och omsorgsfrågor som bedömer vad som i det individuella fallet ska ingå i en skälig levnadsnivå.

Överklagan

Beslutet om att få sammanbo i ett särskilt boende är ett biståndsbeslut och kan överklagas av den enskilde. Enligt förvaltningslagen kan den som är part i ärendet alltid överklaga ett beslut som går honom eller henne emot. Part i ett ärende om att få sammanbo i ett särskilt boende är endast den person som har eller ska beviljas särskilt boende. Skälen för avslag kan vara att makarna inte bedömts bo eller varaktigt ha bott tillsammans eller att de inte är överens om att bo tillsammans.

Medboende, vad gäller?

Den som är medboende har inte något beslut om bistånd till vård- och omsorgsboende och har inte beviljats några insatser. För att det ska fungera praktiskt och vara tydligt för den medboende och för personal på vård- och omsorgsboendet gäller följande;

Provboende

Vid beslut om parboende ska den medboende under en period av tre månader provbo i vård- och omsorgsboendet. Anledningen är att det är viktigt att få tid att känna efter om det är en boendeform som fungerar bra för båda parter innan definitivt beslut tas och det ordinära boendet avvecklas. Den medboende ska alltså under denna tid behålla sin tidigare bostad.

Under provboendeperioden betalar den medboende ingen hyra till vård- och omsorgsboendet då han eller hon har kostnader för det ordinära boendet. Eventuell kostnad för mat utgår dock även under provboendeperioden om den enskilde väljer att köpa mat vid vård- och omsorgsboendet.

Den medboende ska, om han eller hon fattar beslut om att fortsätta bo på vård- och omsorgsboende, ställa sig i kommunens bostadskö.

Vid inflytt upprättas en överenskommelse mellan kommunen och den medboende se nedan.

Mat och måltider

Den som är medboende kan välja mellan att laga sin egen mat i lägenheten, köpa enstaka måltider från boendets kök eller att köpa ett måltidsabonnemang (helpension). Kostnaden för enskilda måltider är densamma som för andra som köper måltider styckevis, måltidsabonnemangets kostnad är den samma som den avgift den biståndsberättigade ska betala för sitt måltidsabonnemang.

Den medboende faktureras i förekommande fall för måltidsabonnemanget eller de enstaka måltiderna av kommunens kostenhet. Den som har ett biståndsbeslut kan ha rätt till viss reducering av avgiften i enlighet med reglerna om avgifter i SoL 8 kapitel. Dessa regler gäller inte för den medboende.

Tvätt och städning

Den medboende ska ta hand om sig själv som om han eller hon bott i ett ordinärt boende. Någon rätt till insatser från boendets personal finns inte. Detta innebär att den medboende själv ska ta hand om städning och tvätt för egen del. Om ingen annan tvättmöjlighet finns kan boendets gemensamma tvättstuga bokas och användas.

Hemtjänst

I de fall den medboende är i behov av hemtjänst ska en ansökan göras hos biståndsenheten i kommunen som utreder behovet. Efter utredning och beslut om hemtjänst utförs insatsen av personalen på vård- och omsorgsboendet som ersätt för insatsen på samma sätt som kommunens hemtjänstenhet. Den medboende betalar avgift enligt hemtjänsttaxan. Handläggningen sker på samma sätt som om personen bott i ordinärt boende med den skillnaden att han eller hon inte kan välja utförare av hemtjänstinsatsen.

Hälso- och sjukvård

En ändring har också genomförts i hälso- och sjukvårdslagens (HSL) 18§ i samband med den ändring som gjorts i SoL. Förändringen i HSL är ett förtydligande att kommunen ska erbjuda hälso- och sjukvård åt de som efter beslut bor i ett vård- och omsorgsboende för äldre. Den medboende omfattas inte av kommunens skyldighet att erbjuda insatser enligt HSL utan får söka hälso- och sjukvård på annat håll.

Kostnader och avgifter

Efter det att provboendeperioden löpt ut ansvarar båda parterna solidariskt för hyran. Kostnaden för mat betalas av den medboende. Avgift för hemtjänst tas i förekommande fall ut från den medboende enligt hemtjänsttaxan.

Efterlevande

När den biståndsberättigade avlider upphör hans eller hennes beslut om vård- och omsorgsboende omedelbart. Därmed upphör också beslutet om parboende. Den efterlevande kommer då att informeras om att hyreskontraktet sägs upp och att han eller hon förväntas flytta. Fyra månader bedöms vara en skälig tid för den medboende att ordna med flytt, möjlighet finns att flytta tidigare om ny bostad finns tillgänglig. I dessa fall utgår ingen hyra för den medboende för tid efter avflytt från särskilt boende.

När kommunens Trygghetsboende står klart ska den enskilde kunna erbjudas förtur till en lägenhet vid sådant boende. Vid inflytt som medboende på särskilt boende krävs också att den medboende ställer sig i kommunens bostadskö. Ett erbjudande om plats på Trygghetsboende alternativt erbjudande om hyreslägenhet från kommunens bostadsbolag måste antas av den medboende om inte tungt vägande skäl talar mot detta. Med tungt vägande skäl avses t.ex. att personen har en funktionsnedsättning till vilken lägenheten inte är anpassad. Enbart det faktum att lägenheten har en geografisk placering personen inte tänkt sig är inte att anse som ett tungt vägande skäl.

Finns behov av ekonomiskt bistånd vid flytten kan den enskilde ansöka om detta vid kommunens individ- och familjeomsorg. Ekonomiskt bistånd är behovsprövat där myndigheten utreder den enskildes inkomst, utgifter, kapital, vad man klarar själv samt om det finns ett socialt nätverk som kan bistå med praktisk hjälp.

Den medboende kan också själv ha fått ett beslut om vård- och omsorgsboende. I dessa fall får han eller hon även fortsättningsvis bo kvar i sin lägenhet. Om önskemål finns om en mindre och därmed billigare lägenhet erbjuds en plats i äldreomsorgens omflyttningskö.

I de fall den medboende avlider får den biståndsberättigade personen även fortsättningsvis bo kvar i sin lägenhet på vård- och omsorgsboendet. Finns önskemål om en mindre lägenhet

erbjuds den enskilde en plats i äldreomsorgens omflyttningskö. Den enskilde kan i dessa fall alltid välja att bo kvar om han eller hon så önskar.

Överenskommelse om boende/hyreskontrakt

Vid inflytt tecknas en överenskommelse mellan den medboende och kommunen. I överenskommelsen ska bland annat följande regleras;

- Provboende
- Skyldighet att ställa sig i bostadskö
- Skyldighet att flytta inom skälig tid i de fall den medboende blir ensam kvar vid makens bortgång
- Möjlighet till förtur till Trygghetsboende när sådant inrättats i kommunen
- Möjlighet att bo kvar i lägenheten även efter makens bortgång om biståndsbeslut om vård- och omsorgsboende finns
- Att det föreligger ett solidariskt betalningsansvar makarna mellan vad gäller bostadens hyra
- Att den medboende mottagit och förstått information om vad som gäller i de olika situationer som kan uppstå

Överenskommelsen ska också omfatta tydlig och konkret information till den medboende om vad det innebär att bo på ett vård- och omsorgsboende utan biståndsbeslut.

Upprättad överenskommelse ska undertecknas av den medboende samt av företrädare för kommunen.

Hyreskontrakt upprättas mellan kommunen och den biståndsberättigade personen gällande hyra av lägenhet. Hyreskontraktet sägs per automatik upp vid den biståndsberättigade personens bortgång med en uppsägningstid på maximalt fyra månader. Kortare uppsägningstid kan medges om den medboende så önskar. Under uppsägningstiden har den medboende rätt att bo kvar i lägenheten. I de fall den medboende får biståndsbeslut om vård- och omsorgsboende skrivs denne in i hyreskontraktet som hyresgäst.

Dokumentation

De regler för dokumentation som finns omfattar endast den person som har ett biståndsbeslut. Den medboende omfattas inte av dokumentationskraven. Den medboende kan dock i vissa fall behöva omnämnas i den biståndsberättigades dokumentation. Den medboende bör alltid informeras om så kan ske redan vid ansökan om parboende. All sådan dokumentation ska ske med försiktighet.

I de fall den medboende har någon form av biståndsbeslut så sker dokumentation gällande detta i den medboendes egen personakt.

Information

Att flytta in på ett vård- och omsorgsboende utan att ha behov av någon insats är en mycket speciell situation. De par som väljer denna lösning måste få ordentlig och omfattande information före inflyttning.